

presbyter aut propria contumacia, aut cujuscunque potestatis assentatione in prædicta Dunensi ecclesia præsumpserit sub hujus subrepti honoris argumentatione ulterius residere, vel res ecclesiæ ipsius usurpare, aut altaria benedicere, infantes confirmare, vel ordinationes per quascunque parœcias facere, aut episcopo suo, fratri vestro domno Pappolo resistere prava intentione præsumpserit, ab omni cœtu episcoporum, vel a communionis consortio, perpetuo anathemate feriatur: et frater noster domnus Pappolus episcopus, vel ecclesia Carnotina parœcias, quas huc usque habuit, sub sua ordinatione debeat auxiliante Domino gubernare. Statuentes etiam ut quicumque de populo illo benedictionem memorati Promoti presbyteri post **1342** hunc edictum manifestatum, vel publicatum aut expetierit, aut accipere contentus fuerit, a communionis consortio vel ab ecclesiæ liminibus arceatur. Data constitutio die tertio Iduum Septembrium anno 12 regum domnorum nostrorum, indictione 6, Parisiis. PHILIPPUS in Christi nomine Viennensis Ecclesiæ episcopus hanc constitutionem nostram subscripsi, etc. Subscripta constitutio in basilica domni Petri indictione superscripta, Parisiis.

(Altera ad Sigibertum regem.)

Domino gloriosissimo atque sanctæ Ecclesiæ catholice filio Sigiberto regi Sapaudus, etc., episcopi. Quantum ineffabili gaudio synodali concilio nuntiatur, quandoquidem a catholico principe res nova pro dilectione Christi concipitur; tantum lamentabile exsecrandumque censetur, cum in Ecclesia sancta contra Deum et contra canonum disciplinam dissensio generatur. Nuper etenim non absque convivia gloria vestra, sicut credimus, evocati Parisios venientes, novam inauditamque ordinationem in castro Dunensi, parœciam denique Carnotinam, factam fuisse cognovimus. Quam rem licet vix credere possumus cum consensu Gloriæ vestræ fieri potuisse; tamen si cujuscunque prava suggestionem præventi in hac tam obscena et Ecclesiæ universæ contraria consensistis, ab hujusmodi scandali defensione sinceritatis vestræ conscientiam expietis, quia satius est ut ille qui ambitionis instinctu rem tam nefariam dolosa ambitione competii, per satisfactionem penitentiae reatum suum abluere compellatur, quam vestra puritas, quod averat Divinitas, hujus facinoris conagine maculetur. Et quia nobis necesse fuit, ut juxta canonum constituta personæ temerariæ deberet præsumptio coerceri; ideo salutis obsequium digno in Christo officiositatis et reverentiæ cultu præbentes, poscimus ut vos, quos Deus et culmine præcipuos et sinceritate præclaros esse præcepit, non quocunque aut quorumcunque temerario consilio ad defensanda hujusmodi scandala misceratis, quia Deum sufficit nosse nos nequaquam penitus velle contra vos divinam iracundiam promoveri. Annis multis gloriam regni vestri potentia divina cum omni felicitate conservet, domne gloriosissime, et præcellentissime domne, venerator vester Sapaudus episcopus salutem præsumo, etc. Data epistola sub die III Iduum Septembrium anno 12 regum domnorum nostrorum, Parisiis.

AUCTORITAS QUON EX ANTIQVO MORINENSIS [Mauriennæ] ECCLESIA VIENNENSIS METROPOLI SUBDITA FUIT *.

(Ex Edit.)

In diebus præcellentissimi regis Guntramni, mulier quædam Tygris nomine, ex territorio Maurigenense orta, oppido quod nominatur Volacis, nobiliter nata, et sacris literis educata, quæ curam sacerdotum et peregrinorum adventantium non parvipendebat: sed eo, ut facultas ministrabat, hospitalitatem **1343-1344** et indigentibus victui necessaria impendere curabat. Habebat autem sibi so-

ciam sororem, Pimeniam nomine, quæ conjugii sociata fuerat: sed in viduitate devota permanebat, jam dictæ sorori in omnibus obsequiis divinis, quorum erant opera in jejuniis, vigiliis et orationibus, et loca sanctorum visitare nocte ac die indesinenter et sollicite studioseque curabant. Accidit honorum virorum monachorum religiosa facultas ex Hierosolymæ partibus Scotiam pergere. Illi nutu Dei ad has famulas Dei hospitalitatis gratia persistentes, ibique tribus diebus remorantes, et de servitio Dei inter se gratulantes in vigiliis seu jejuniis perseverabant; a quibus illa audit venerabilis Tygris de beato Joanne Baptista cujus reliquias anxie quærebat, quod membra illius fuissent humata in civitate Samaria, quæ nunc Sebaste vocatur; ac tempora præcedente Alexandriam missa, caputque ejus Phœnice perlatum. His instructa Dei famula dedit operam usque ad inventionem venerabilium pignorum, et secundum quod desiderium habebat in veneratione beati Joannis Baptistæ in Morienna ecclesiam ædificare disposuit. Audiens autem gloriosus Guntramnus rex de reliquiis beati Joannis, et de miraculis quæ ibi Dominus ostenderat, legatos suos Moriennam direxit, qui ecclesiam inibi fabricarent, cum circumjacentibus episcopis et comitibus, ubi reliquias beati Joannis Baptistæ reponeret, eamque perfectam episcopo Viennensi, ad cujus diœcesim pertinebat locus, sancto Isychio sacrare præcepit. Synodum vero postmodum in civitate Cabillonis congregare sanctorum episcoporum fecit, et ibidem sanctum Felmasium episcopum Morigennæ ab episcopo Viennensi ordinatum primum constituit, et civitati Viennensi ipsam Moriennam ecclesiam cum consensu episcoporum subjectam fecit. Ad quam ecclesiam Morigennensem, ubi beati Joannis Baptistæ reliquias posuerat, Scusiam civitatem jam dudum ab Italis acceptam cum omnibus pagensibus ipsius loci subjectam fecit, et consensu etiam Romani pontificis Viennensi ecclesiæ jure perenni, episcopum civitatis et vici Maurigenæ subditum esse decrevit.

EPISTOLA SANCTI GERMANI EPISCOPI PARIS. AD BRUNICHILDEM REGINAM.

Domine clementissimæ atque præcellentissimæ, et nobis semper piissimæ, etc.

(Vide tom. seq. inter Opera S. Germani.)

GUILDEBERTI REGIS II DE REBUS ITALICIS, ETC., AD IMP. ET ALIOS EPISTOLÆ B.

(Ex Freh. et Chesn.)

1345-1346 1. Domino glorioso, pio, perpetuo, inclyto, triumphatori, ac semper augusto, patri Mauricio imperatori, Childeberto rex. Clementissimæ Serenitati vestræ elegimus aduniri per fœdera, et illum, qui placet Domino, impendere vobis affectum, pacatæ gentis ex vinculo, quod proficiet communiter utrisque partibus, expeditum pacis compendium. Quapropter clementissimæ Tranquillitati vestræ, honore summi culminis vestri debito, salutis officia fiducia-liter porrigentes, sicut legataris vestris prædiximus, ut nostras dirigeremus, Divinitate propitia, impleta deliberavimus. Adeo illustri viro Sennodio optimato, Grionem spatarium, Radanem cubicularium et Eusebio notario, quibus pro certis articulis aliqua vestro principatui verbo commissimus intimanda, quos integre reserantes ad nos prospere remeantibus illud reddatis eloquiis, quod inspirante Domino proficiat res communis.

2. Domino glorioso *, atque ineffabili desiderio nominando, dulcissimo nepoti Athanagildo regi Brunichildis regina. Accessit mihi, nepos charissime, votiva magnæ felicitatis occasio, per quam cujus aspectum ferventer desidero, vel pro parte relevo, cum directis epistolis, amabilibus illis oculis representor, in quo mihi, quam peccata subduxerunt.

* Vide lib. x Hist. Franc. cap. 2, not. a. col. 531. E.

† Vide ibid. F.

* Vide lib. de Gloria martyr. cap. 14, notamque d. col. 719. Ed.

dulcissimam filia revocatur, nec perdonatam ex integro [*Foran*, perlitam existimo], si, præstante Domino, mihi proles edita conservatur. Quapropter dulcissimam Celsitudinem vestram salutantes, officia devinctissime persolvimus, et ut me divina Clementia de tua præcipiat innocentia gratulari ac resseï instanter exoramus. Significo piissimo imperatori per nostros legatarios, de quibusdam conditionibus aliqua verbo intimanda mandasse. Per quos de his quæ disponenda sunt poteritis agnoscere, si Christus propitius præceperit dignanter implere.

3. Domino gloriosissimo et ubique præcelso, dulcissimo nepoti Athanagildo regi Hildebertus rex. Præsentis opportunitatis relevamus compendio, per quam quod parentilla redhibemus ex affectu, saltem epistolarum repræsentemus eloquio. Quapropter præcelsæ Gloriæ vestre salutis officia jure propinquitatis desiderabiliter exsolventes, et confidenter optantes, ut de vestra nos lætificare incolunitate præcipiat, qui singulorum desideria, et secretorum novit arcana, significandum curavimus ad serenissimum principem Romanæ reipublicæ præsentiam latorem nos, Christo propitiante, pro communi utilitate legatariorum direxisse, quibus prædicto Augusto, vel feliciter vos gubernante Domino præsentatis, poteritis sollicite requirentes agnoscere quid pro vestris conditionibus deliberare nos certum est et optare. Superest ut effectum pacificatis partibus [*Al.*, pacificatus] tribuat, 1347 humana consilia et rerum condita qui gubernat.

Exstant et aliæ epistolæ Childeberti et Brunichildis de eadem re, quæ videsis apud Freherum aut Chesnium tomo 1.

4. De domini, id est Childeberti, nomine ad Patriarcham Laurentium. Beatæ opinionis ubique rursus innotitis extendentes, certantes beatum martyrem æquiparare, sicut nomine sic mercede, ut per vos totus hic ille redeat, cuius adepti estis vocabulum, qui sacrosanctæ Ecclesiæ sic dispersit numismata, ut census effusione per pauperes augmentaret talenta, ad nos usque bonum tanti operis divulgante, gratias referimus supernæ clementiæ, quæ vobis illud contulit, quod multis hic est in munere, et vobis singulariter future gloriæ tempore proficiat ad mercedem. Quapropter sancto Apostolatu vestro salutationis officia dependentes, commendatione prækata, et ut nostri in sacris intercessionibus vestris memores esse dignemini, fiducialiter obsecrantes, speramus ut quia divina Clementia ea nos atate corroborat, ut catholica parti nostræ non desint solatia [*Id est*, auxilia], juxta votum Romanæ reipublicæ vel sacratissimi patris nostri imperatoris, in Italiam direximus adversum gentem Langobardorum religioni ac fidei iniquissima perlidam. Vestra sollicitudine ad virum præcelsum Smaragdum Ravenna jubete celeriter nuntiare, ut et pars reipublice in quo per ipsum valet, solatium armorum inferre super hostes festinet, et quantum Dominus præceperit, quod potest fieri in præsentem non moretur. Quod fuerit vero residuum, si Christo placuerit, adveniente anni futuro tempore optamus exercitum in causa dirigere, quatenus manus Domini gentem execrabilem vobis exorantibus dignetur elidere, quæ injuria sanctorum, et morte suorum fidelium, sanguinis effusione crudelitatis manus armavit. Hoc etiam sperantes, ut ipsi præcelso Smaragdo de nostris legatariis jubeat pariter nuntiare, ut tam vestra quam ejus ordinatione, quam celeriter ad locum destinatum imperialis urbis festinent accedere, et ad nos, Christo præse, quæ opportuna mandata sunt, renuntiantes velociter, si quæ restant, pacis studio, divinitate propitia, communiter expectentur.

5. Domino excellentissimo atque præcellentissimo Childeberto regi Francorum Romano. Quantum Christianitas regni vestri exquirat quotidie quid ad placandum Deum debeat exhiberi, tantum de Christianorum liberatione cogitare et facere Excellentiam

vestram conficimus, gratumque vobis esse, quod pro ipsorum remedio prosperitatem divino favore concessat esse concessam, ut talia tantaque Deo auctore promissa, tam manifesta Dei misericordia invitet Præcellentiam vestram ad participandam mercedem, et laudem maximam acquirendam. Olim autem vos audisse credimus de 1348 Montena, Alino, atque Mantua civitatibus, quæ sanctæ sunt reipublicæ reformatæ. Præcedentibus autem scriptis iustis designasse vobis meminimus, quod dum ad obsidendam Parinam, vel Rheimm, atque Placentiam civitates proficisceremur, duces Langobardorum ibidem constituti, in Mantuana civitate nobis cum omni festinatione ab subdandum se sanctæ reipublicæ occurrerunt. Quos postea, iam in servitio sanctæ reipublicæ suscepimus, filios eorum in obsides accipientes, Ravennam remeantes in Istriam provinciam contra hostem Grasoulfum deliberavimus ambulare. Quam provinciam venientes, Gisoulfus vir magnificus, dux filius Grasoulfi in juvenili atate meliorem se patre capiens demonstrare, occurrit nobis, ut cum omni devotione sanctæ reipublicæ se cum suis prioribus et integro suo exercitu, sicut fuit subderet. Nam se et gloriosus Nordoulfus patricius cum dominorum nostrorum gratia in talia [*Foran*, Italiam] veniens omnes suos homines ad servitium serenissimis nostris dominis recollectit, diversasque civitates cum Ossone viro glorioso et Romano suo exercitu, nostro cum consilio reparavit. Et quia Excellentiam vestram in eadem promissionem et devotionem, quam semel piissimis patribus vestris, dominis nostris, promisistis, permanere non ambigimus, maxime dum displicuisse vobis constat, jussionibus vestris non impletis, duces fuisse reversos, eo-que in vestra iracundia constitutos. Præcipiat Excellentia vestra omni cum celeritate implere ea quæ patribus vestris, piissimis nostris dominis, promisistis, ut de effectu promissionis digna gratia augeatur, eo-que tempore dirigantur, ut fruges cunctas inimicorum foris inveniant. Nobisque designare jubete, quibus itineribus, vel quo tempore expectentur a nobis: sperantes præ omnibus, ut dum feliciter Francorum exercitus descenderit, Romam, pro quibus auxilia vestra poscimus, in deprædationem et captivitatem non perducantur; sed et eos, quos transacto tempore absculerunt, relaxari et provinciæ restitui jubeat, ut præterita emendantes, quid in futuro custodire debeant, demonstretis. Sed nec fabricas incendi præcipite, ut agnoscat quia pro defensione Italiæ auxilium Christianæ gentis habuimus.

6. In nomine Domini Dei nostri Jesu Christi (d) imperator Cæsar, Flavius Mauricius Tiberius, Fidelis in Christo, Mansuetus, Maximus, Benevolus, Pacificus, Alamannicus, Gothicus, Anticus, Alauicus, Vandalicus, Herulicus, Gepidicus, Africus, Pius, Felix, Inclytus, Victor ac triumphator, semper Augustus Childeberto viro glorioso, regi Francorum. Litteræ vestræ gloriæ per Jucundum episcopum et Cothronem cubicularium nobis directæ, amicalem quidem voluntatem et paternum affectum circa nos atque sacratissimam reipublicam nostram conservare vos indicant, hocque et per alios legatarios multiplicibus verbis ad nostram pietatem 1349 conscriptum invenitur. Et mirum nobis videtur, si rectam habere mentem atque præcaram gentis Francorum et ditioni Romanæ unitatem esse comprobata affirmans, nihil operis usque adhuc amicitie congruum Eminentiæ tuæ ostendere visa est, dum in scriptis pollicita, atque per sacerdotes firmata, et terribilibus juramentis roborata, tanto tempore excessu nullum effectum perceperunt. Et si hoc ita est, quid per tanta spatia terræ atque maris inaniter sine responso necessario vestros legatarios fatigatis, juvenili sermone, qui nihil utilitatis induxerunt factatis? Nos tamen imperialem benevolentiam sequentes, et præfatos legatarios vestros suscepimus, etiam si cognovimus eos cum veritate a te non transmissos esse;

atque his quæ nuntiata ab eis sunt, placidis auribus intendentes, competens eis dedimus responsum, quod et per alios legatarios vestros manifestum tuæ gloriæ jam factum est. Et optamus vos, si amicitiam nostram appetere desideratis, valide atque incunctanter omnia disceptare, et non solum dictionibus enarrare, sed enarrata viriliter, quomodo regem oportet, peragere, atque similiter nostram piam benevolentiam expectare. Decet igitur gloriam tuam, ea quoque quæ scriptis inter nos placita sunt, vel etiam nunc ad effectum perducere, ut per hanc occasionem magis magisque vestræ gentis unitas atque felicissimæ nostræ reipublicæ conficiatur, et nulla inter nos controversia oriatur. Non enim pro inimicitia memoratæ conventionis a nobis factæ sunt, sed ut amicitia firma et illibata permaneat. Divinitas te servet per multos annos, parens Christianissime atque amatissime. Data Kal. Septembris Constanti-nopoli imperatore divo Mauricio Tiberio, perpetuo Augusto, et post consulatum ejusdem annis....

7. Litteræ de imperatore directæ ad domnum Childericum regem. Cum bona omnia dignis operibus conferantur, quantum tibi pro amore orthodoxæ fidei, tantum pro ereptione quam geris eripiendi Christiani sanguinis, meritis tuis jure collatum est, ut de solio unde alii summum decus percipiunt, vestra Gloria ipsi regno ornamenta, non solum de ineffabilibus dispositionibus vestris, sed de filiis et nepotibus ministravit. Sciens enim quia Divinitas Celsitudinem vestram summis ad se conferendum beneficiis provocavit, augere nos credimus studium, per quod regni vestri stabilitas majora fundamenta suscipiat, ut filiorum et nepotum vita servetur, et gloria regni, quæ tibi duplicata videtur per filium, triplicata regnando nepotes, munitur Dei mandata complendo. Veniente itaque Andrea viro magnifico, illa quæ nobis de Christianitate vestra opinio detulerat vera, ejus relatione cognoscendo majora, velut præ-entes et videntes quæ narrabat, amplius quam pridem venerando cœpimus exsultare. Ex hoc ergo quæ ad mercedem animæ vestræ pertinent, posci minime expectatis, sed magis vos credimus **1350** voluntatem petentium prævenire. Exposuit ergo nobis quam promptissimo animo vel devotione integra florentissimum Francorum exercitum ad liberationem Italiæ gloria vestra direxerat. Quæ omnia de devotione et christianissima voluntate vestra, vel instantia, qua desideratis Italiam liberari, clementissimo principi meo domino, et sorori vestræ serenissimæ Augustæ specialiter, sicut Andrea suprascriptus vir magnificus nobis retulit, nuntiavi. Ante vero quam lines Italice vestri duces ingrederentur, Deus pro sua pietate, vestrisque orationibus, et Mutinensem civitatem nos pugnando ingredi fecit, pariter et Altinonam et Mantuanam civitatem pugnando, et rumpendo muros, ut Francorum videret exercitus, Deo adjutore sumus ingressi: festinantes ne genti nefandissimæ Langobardorum se contra Francorum exercitum adunare liceret, et uno viro magnifico viginti millibus prope Veronensem civitatem residente, ad quem necessarium duximus sine mora dirigere, sperantes ab eo ut nos videremus in cominus, et quæ essent utilia ad delendam gentem perfidam disponeremus communis consilio. Sed, ut cognovimus; jam ad Autharit Chenus suam legationem transmiserat, et de pace aliqua cum eo fuerat jam depectus, antequam ad me duces vestri venirent. Leulfredum tamen, Olfingandum et Radingum, viros magnificos duces ad nos direxerunt, quos, sicut decuit, propter gratiam Gloriæ vestræ, cum omni honore suscepti, quibus etiam et munifici fuimus. Et hoc habuimus in tractu, quia Autharit se in Teino incluserat, aliique duces, omnesque ejus exercitus per diversa se castella recluserant, ut nos cum Romano exercitu et Dromonibus et Cheno ab alia parte in vicinio, sicut diximus, in vi-

ginti millibus residente, ad obsidem Hum Autharit veniremus, eoque capto, maxima pars fuerat acquisita victoria; et tunc demum, si forte aliqua cum eis loquenda vel facienda essent, omnia prius ad vestram notitiam deferrentur. Quam rem et Francorum florentissimus credemus quia facere volebat exercitus. Quibus autem modis eos rogabamus et hortabamur, epistolarum exemplaribus vestra gloriosa Christianitas poterit informari, dum nos contra inimicos Dei et communes sine duce vestrorum consilio aliquid loqui vel agere non pertulimus; illi, sicut diximus, ab initio cum ipsis locutionem habentes, in omnibus, nobis omissis, pacem cum ipsis decem mensium facientes, habentes revera et prædæ copiam, et salus dum comitaretur exercitum pro suo ducis arbitrium sequente jam exercitum subito discesserunt. Et hæc res qualem vobis et laudem et mercedem abstulit, considerare vos credimus et dolere. Quia si adhuc modicum tempus sustinere voluissent vel audire, hodie Italia a gente Langobardorum nefandissima libera habuit reperiri, et universa nefandissimi Autharit regis ad vestram Excellentiam habuerunt deferri: vestraque, et si tardius fuerat, completa est **1351** promissio re vera, dum neque in tra muros Langobardi tutos se esse putabant, nec Francis præsumebant obsistere. Unde salutarioris officia cum honore dignissimo persolventes, speramus, ut vel nunc, sicut regni vestri Christianitas habet cogitare, jubeatis de ereptione Christiani sanguinis, et de ecclesiarum reservatione, pro eripiendis sacerdotibus, qui de eorum immolatione evadere potuerunt, convenienti tempore dignos duces, qui præcepta vestra implerent, et exercitum dirigere: ut quam patri vestro fecistis, impleatur promissio, antequam gens ipsa nefandissima possit fruges colligere, maxime dum non solas, quas superius diximus, civitates, sed et alias, id est Parma, Rhegio, atque Piacentia cum suis ducibus atque plurimis Langobardis Deus sanctæ Romanæ reipublicæ reparavit, ut in tanta talique mercede, maximam partem, sicut cepit, regni vestri gloria consequatur. Præter ea quod ex se Gloria vestra facere consuevit, impenda deposcimus, ut Romanos, quos prædavit Francorum exercitus, pro mercede vestra, et filiorum ac nepotum vestrorum, relaxare præcipiatis. Quia et alii sunt in pactis posita sacramenta, ut captivi debeant relaxari, et patris vestri Christianissimi principis hæc est intentio; ut quotidie de animarum liberatione vobiscum mercedem acquirat.

APPENDIX AD CHRONICUM MARI DE MORTE BRUNICILDIS
(Ex Cheno)

Hujus imperatoris [Heraclii] temporibus ad decimum quartum usque imperii sui annum, et Chlothacharii gloriosissimi Francorum principis, quadagesimum regni sui annum, multa reipublicæ partibus, ubique pene a diversis gentibus dispendia illata fuerunt. Hujus tempore Persi Cæciloniam usque pervenerunt: Huni murum longum interrumpentes; et ad moenia Constantinopolis præcedentes, cum prædicto imperatore, mutuo in muro stante colloquantur; qui acceptum ab eo pacis pretium; ad tempus recedunt.

Per idem tempus divisa in tribus olim regnis Francia in uno a præfato rege Francorum regnum conjungitur: atque persequente Theoderico rege germanum suum Austrasiorum regem Theudebertum, viacentes Franci in Burgundiam moventes Austrasios, ad extremum ipsum occiderunt. Nec mora victor Theodericus Mettis cum obiisset, Sigoberto filio parvulo cum avia sua Brunihilde, regnum male usurpatum reliquit: qui vivente adhuc germano suo, nepotem proprium ad peram in albis elidi jussit. Per idem tempus victi filii sui a rege præfato Chlothachario capiuntur: ac præfata regina prædictorum avia, ab eo capta, diversoque pœnarum genere afflictæ, deinde

* Vide Fredegarii Chronicum, cap. 42, notamque col. 633. Ed.